

Til: Familie- og kulturkomiteen

24. nov 2025

Innspill til Dokument 8:11 S (2025-2026) Representantforslag om en helhetlig og forpliktende tiltakspakke for å utjevne og bekjempe sosiale forskjeller

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Sosial ulikhet er et problem som er gjennomgående i hele vårt samfunn. Helse, livskvalitet og død følger sosioøkonomisk status systematisk. Mennesker med færre livssjanser og dårligere levekår opplever mer sykdom og for tidlig død. Sosial ulikhet går som en stige gjennom hele samfunnet. Det er ikke bare de aller fattigste som skiller seg ut, forskjellene finnes på alle nivåer. De med høyest inntekt og utdanning har som regel litt bedre forutsetninger enn gruppen under, som igjen har bedre vilkår enn neste gruppe, og slik fortsetter det nedover. Derfor er sosial ulikhet noe som berører alle, ikke bare dem nederst på stigen. Således er Nasjonalforeningen for folkehelsen opptatt av tiltak som er universelt innrettet, slik at de virker best for de som trenger det mest og forebygger at mennesker havner i sårbare livssituasjoner.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har sammen med forskere fra OsloMet utarbeidet en rapport som viser at effekten av sosial ulikhet er dødelig, men kan unngås. For både menn og kvinner har tidelen med lavest inntekt omtrent fem ganger så høy sannsynlighet for å dø for tidlig av sykdommer som kan forebygges eller behandles, sammenlignet med den rikeste tidelen. Imidlertid er forskjellene marginale for sykdommene det er vanskelig å gjøre noe med. Funnene i rapporten støtter oppunder tre kraftige budskap: 1. Sosial ulikhet i dødelighet er samfunnsskapt. 2. Sosial ulikhet i dødelighet er mulig å gjøre noe med, og 3. Det er politisk handlingsrom for å redusere ulikhetene. Å redusere sosial ulikhet i helse krever en helhetlig tilnærming for å redusere sosiale ulikheter generelt.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er glad for at flere politikere nå ønsker å iverksette et bredt sett av tiltak for å redusere ulikhet. Vi vil i dette høringsvaret kommentere to av

forslagene i representantforslaget, samt foreslå et tredje vi mener mangler blant forslagene:

Kraftig øke og skattlegge barnetrygden

Vi mener økning av barnetrygden er et viktig skritt mot å sikre bedre velferd for alle barn. Tall fra SSB viser at de siste års økning av barnetrygden har hatt effekt og løftet flere familier ut av familiefattigdom.

Dagens barnetrygd er universell og inngår ikke som skattepliktig inntekt. Betydelig økning og skattlegging av barnetrygden vil, som ekspertgruppen påpekte, gjøre barnetrygden omfordelende. Samtidig har universelle velferdsordninger høy legitimitet i befolkningen, sett opp mot behovsprøvde ordninger. Nasjonalforeningen for folkehelsen er bekymret for at en slik omlegging i praksis kan utgjøre et skritt i retning behovsprøving og på sikt svekke barnetrygd som universelt tiltak for å sikre gode oppvekstvilkår for barn. Dette er forhold som må vurderes nøye før ordningen justeres. Nasjonalforeningen for folkehelsen mener barnetrygden først og fremst må økes og ikke svekkes, slik som ved forslag til statsbudsjett for 2026. Derfor ber vi om at barnetrygden automatisk prisjusteres ved hvert statsbudsjett.

Økt sosialhjelpssatser og felles utbetalingsdato for stønader fra NAV

Ekspertgruppen for barn i fattige familier viser at lave og ustabile inntekter gjør det vanskeligere for foreldre å dekke utgifter for å gi barna en best mulig start i livet. Fattigdom og økonomisk stress skaper uro og uforutsigbarhet i hjemmet. Nasjonalforeningen for folkehelsen mener ytelsene bør gjennomgås med mål om å sikre en forutsigbar og helhetlig forvaltning med mer samlede og forutsigbare utbetalinger.

Bedre utredning av fordelingshensyn

Avslutningsvis ønsker Nasjonalforeningen for folkehelsen å løfte behovet for bedre utredninger av fordelingshensyn i utvikling av politikk og tiltak. Krav om utredninger som skal ivareta helse- og fordelingshensyn i arbeidet med offentlige utredninger, forskrifter, reformer og tiltak, samt proposisjoner og meldinger til Stortinget er fastslått i Utredningsinstruksen og Folkehelseloven, men på grunn av manglende kapasitet til gjennomføring og manglene kompetanse på området, blir ikke dette gjort godt nok i praksis. Det bør utredes hvordan bedre fange opp hvordan planer, strategier og tiltak kan ha utilsiktede fordelingskonsekvenser og hvordan det kan gjøres reelle vurderinger av tiltak og politikk.

På vegne av Nasjonalforeningen for folkehelsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Bo Gleditsch".

Bo Gleditsch
Generalsekretær

Karoline Unnerud
Politisk rådgiver